

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЧЕНЬ

ВИДИ РЕЧЕНЬ

за будовою (за кількістю граматичних основ)

<i>Просте</i>	<i>складне</i>
одна граматична основа: <i>Непомітно <u>вечір підкрався</u>. Дедалі більше <u>сіріє</u>. <u>Тиша</u>.</i>	дві або більше граматичних основ: <i>Навіщо <u>має битися серце</u>, якщо його <u>ніхто не чує</u></i>

за емоційним забарвленням

<i>Окличне</i>	<i>неокличне</i>
<i>Як ти зжилася з тугою чайною! Як часто лицемірив твій Парнас</i>	<i>Шматок землі, ти звешся Україною. Ти був до нас. Ти будеш після нас.</i>

за метою висловлювання

<i>розповідне</i>	<i>питальне</i>	<i>спонукальне</i>
виражає повідомлення або опис певних явищ дійсності: <i>Прямо над нашою хатою пролітають лебеді.</i>	виражає запитання: <i>Ти знаєш, що ти – людина? Ти знаєш про це чині?</i>	виражає волевиявлення – прохання, заклик, наказ: <i>Говори, говори! Розпечи гнівом небесну баню! Нехай співають солов'ї і серце рветься від любов.</i>

за складом граматичної основи

<i>Односкладне</i>	<i>двоскладне</i>
один головний член речення – або у формі підмета, або у формі присудка: <i><u>Іду</u>. <u>Гладжу</u> рукою соболину шерсть ячменів. <u>Київ</u>. Старий <u>Поділ</u>. <u>Тиша</u>.</i>	два головні члени речення – і підмет, і присудок: <i>У теплі дні збирання винограду її <u>він стрів</u>. На мулах нешвидких <u>вона верталась</u> із ясного саду.</i>

за наявністю (відсутністю) другорядних членів речення

<i>Поширене</i>	<i>непоширене</i>
з одним або декількома другорядними членами речення: <i><u>На небі сонце</u>. <u>Мріють крилами з туману лебеді рожеві</u>.</i>	без другорядних членів речення: <i><u>Засурми листопад</u>. <u>Усі ми не в тім'я биті</u>.</i>

за наявністю (відсутністю) ускладнювальних компонентів

<i>Ускладнене</i>	<i>неускладнене</i>
наявне вставне слово, звертання, відокремлений член речення або однорідні члени: <i>А якою мовою ти <u>плачеш і смієшся</u>? <u>Не знаючи броду</u>, не лізь у воду.</i>	відсутнє вставне слово, звертання, відокремлений член речення або однорідні члени: <i>А якою мовою ти плачеш? Не лізь у воду.</i>

за наявністю чи відсутністю необхідних членів речення

<i>Повне</i>	<i>неповне</i>
Наявні всі необхідні члени речення для розуміння його змісту:	Одна з ланок у будові речення не вимовляється, однак фіксується свідомістю

*Поезія згубила камертон. Снігопади
нарешті припинилися.*

(її відновлюють з контексту чи ситуації мовлення): *Над містом розмовляють голуби. Про що, не знаю. Про цікаві речі. Про той собор. Про людство. Про війну. А довкола – млисто-бузкова далеч.*
(присудок домислюється зі змісту другорядного члена речення – обставини місця *довкола*: тут присудком можуть бути слова *є, розляглася, видніється* та ін.)